

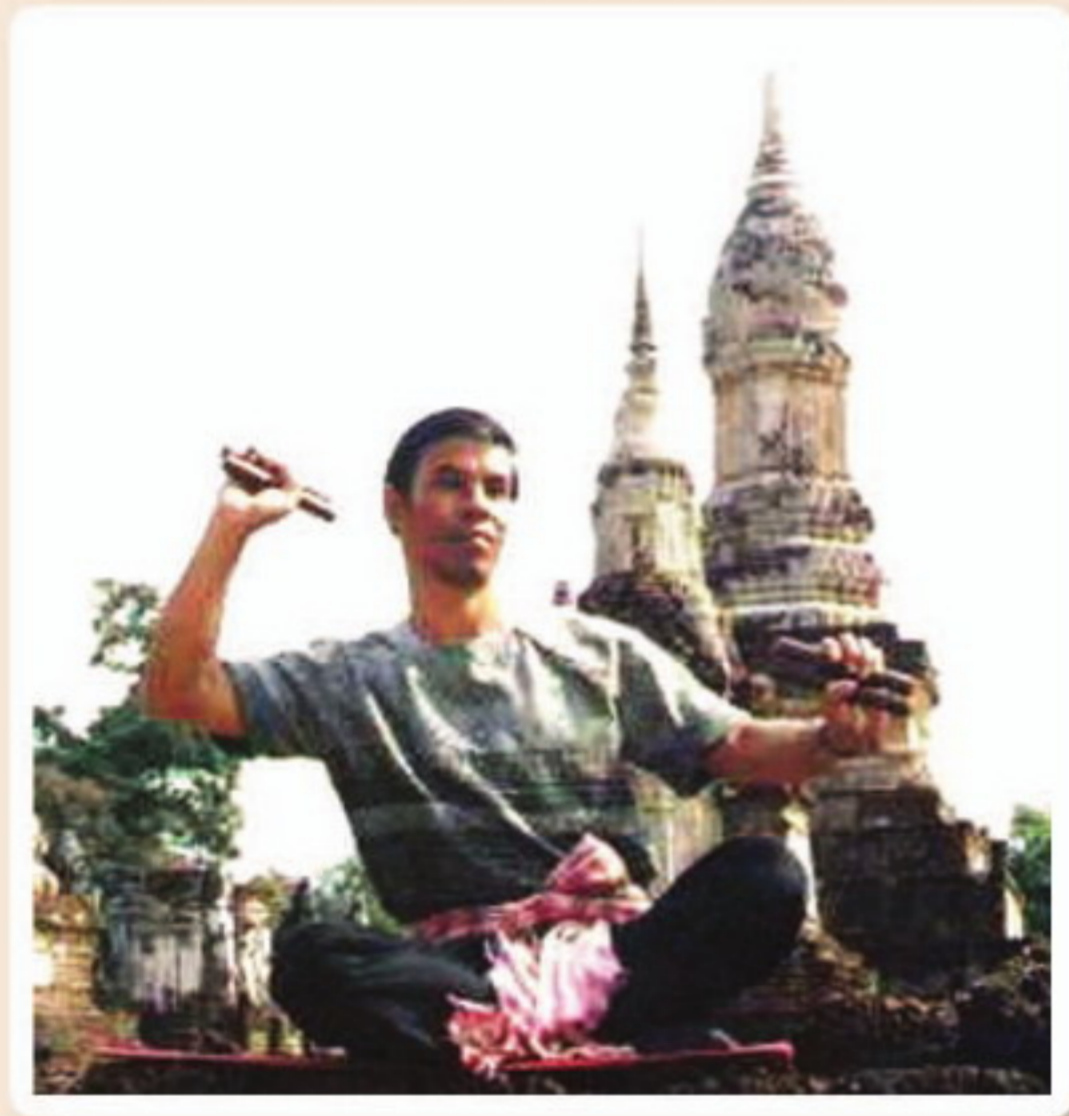
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม
(การแสดงพื้นบ้าน ตีกรับขับทำนอง)

นายประทีป สุขโสภา

กรมศิลปากรไทย ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน ตีกระทบทำนอง)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายประทีป สุขโสภาก

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน ตีกรับขับทำนอง)

ครูประทีป สุขโสภาก เกิดเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๔๙ ที่อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมการแสดงพื้นบ้าน การตีกรับขับทำนอง เป็นผู้ฟื้นฟูการตีกรับขับทำนองซึ่งได้สูญหายไปกว่า ๕๐ ปีให้กลับคืนมา ด้วยการสร้างสรรค์พัฒนาการแสดง การออกลีลาท่าทาง อารมณ์ การทอดเสียง การเอื้อนเสียง ให้เกิดทั้งมโนภาพ สาระบันเทิง และสุนทรียรสที่ไพเราะ สามารถขับทำนองเพลง ขับเสภา เพลงแหล่ เพลงพื้นบ้านทั่วไป ประกอบเนื้อร้องนิทานชาดก นิทานพื้นบ้าน นิทานสอนใจ คำฉันท์ำนานท้องถิ่นโดยเฉพาะเพลงขอทาน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความโดดเด่นทั้งทำนองโทน ทำนองใหม่่ง ทำนองกรับ เขียนและเรียบเรียงองค์ความรู้จัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน อุทิศตนเพื่อถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ให้ผู้เรียน ชุมชน เห็นคุณค่าและร่วมสืบสานเอกลักษณ์การแสดงพื้นบ้านไว้เป็นมรดกของชาติ ผลงานเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ

การที่ครูประทีป สุขโสภาก ได้นำความรู้ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้านตีกรับขับทำนอง) ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๒

นายประทีป สุขโสภา

ทรูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม

(การแสดงพื้นบ้าน ตีกรับชั้นทำนอง)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูประทีปเริ่มสนใจการแสดงพื้นบ้านเมื่ออายุตั้งแต่ ๗ ปี เนื่องจากได้มีโอกาสพบกับนายพัน (ไม่ทราบนามสกุล) ซึ่งพ่อเพลงฉ่อยคณะ ขุนแก่ง วิเศษสวรรค์ ได้เห็นลีลาการตีกรับประกอบการร้องเพลงอย่างสนุกสนานจึงเกิดความประทับใจ และเริ่มฝึกหัดตั้งแต่นั้นมา

ช่วงระหว่างที่ศึกษาชั้นประถม-มัธยมศึกษาได้เรียนรู้การแสดงพื้นบ้านจากพ่อครูแม่ครูหลายท่าน โดยฝึกรำวงพื้นบ้านจากครูสำเภา เตป็นวงศ์ (วิเศษสวรรค์) ซึ่งเป็นลูกสาวของ “ขุนแก่ง วิเศษสวรรค์” พ่อเพลงที่โด่งดังในสมัยนั้น ฝึกหัดเล่นดนตรีไทยดนตรีสากลกับครูวิเชียร กงเรือ และครูนิวัติ แก่นจันทร์ เรียนการอ่านและแต่งคำประพันธ์จากอาจารย์ทองเจือ สิบชมพู เรียนขับเสภาทำนองเสนาะจากครูอนงค์ นาคสวัสดิ์ ฝึกหัดร้องทำนองแหล่ต่างๆ จากพระครูบำเหน็จ (ปัจจุบันเป็นพระสุนทรธรรมมาภรณ์) เจ้าอาวาสวัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร อำเภอศรีสัชนาลัย สามารถร้องแหล่ได้หลายทำนอง โดยเฉพาะทำนองคุตทะราดเหียบกรวดในกัณฑ์มหาพรต ซึ่งร้องยากที่สุดในกระบวนการแหล่ทั้งหมด นอกจากนั้นได้ฝึกหัดเป่าขลุ่ยและเม้าออร์แกนด้วยตนเอง

ในปี ๒๕๒๙ ได้รวบรวมนักดนตรีที่มีฝีมือด้านระนาดเอก ซอด้วง ซอด้วง ตะโพน ฉิ่ง ฉาบ ตั้งคณะ “ประทีปหนองปลาหมอ” เพื่อให้การแสดงมีรสชาติและผู้ชมประทับใจยิ่งขึ้น ส่งผลให้การแสดงเพลงพื้นบ้านเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางจนถึงปัจจุบัน

ครูประทีปสอบบรรจุครูองค์การบริหารส่วนจังหวัด สุโขทัยครั้งแรกเมื่ออายุ ๑๙ ปี ที่โรงเรียนบ้านหนองบัว ต่อมา สอนที่โรงเรียนศรีนคร โรงเรียนหนองปลาหมอวิทยาคม และได้เกษียณอายุราชการที่ โรงเรียนหนองปลาหมอวิทยาคม ตลอดเวลาที่รับราชการได้พยายามฝึกสอนและปลูกฝังให้ครู นักเรียน รวมถึงผู้สนใจได้ร้อง เล่น เต้น รำ ทั้งเพลงไทย เพลงสากล และเพลงพื้นบ้าน

ปัจจุบันครูประทีปยังคงมุ่งมั่นที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ ที่สั่งสมมาอย่างต่อเนื่องกว่า ๕๐ ปี โดยเปิดบ้านเป็นสถานที่สำหรับการแสดงและฝึกการร้องเพลงพื้นบ้าน การตีกรับ ให้แก่ผู้สนใจ

องค์ความรู้

ครูประทีปเป็นผู้ฟื้นฟูการเล่นกรับชนิดกลมสองคู่ มีความรู้และเชี่ยวชาญการแสดงพื้นบ้านหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตีกรับขับทำนอง การเอื้อนเสียง ออกลีลาท่าทาง อารมณ์ ใช้มือทั้งซ้ายขวาร่วมกับควบคู่กับ บทเพลงพื้นบ้านที่มีเนื้อร้องประเภทนิทานชาดก นิทานพื้นบ้าน นิทาน สอนใจ คำขัน ตำนานท้องถิ่น โดยเฉพาะเพลงขอทาน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความโดดเด่นทั้งทำนองโทน ทำนองโหม่ง ทำนองกรับ ให้เกิดทั้งมโนภาพ และสุนทรีรสที่ไพเราะขณะแสดง อย่างยิ่ง

- ❖ สามารถขับทำนองเพลง ขับเสภา เพลงแหล่ได้หลาย ทำนอง โดยเฉพาะทำนองคุดทะราด ในกัณฑ์มหาธาต ซึ่งร้องยากที่สุดในกระบวนการแหล่ทั้งหมด
- ❖ ความสามารถเล่นเครื่องดนตรีไทยและดนตรีสากล ได้แก่ การตีฉิ่ง ฉาบ ตะโพน ระนาด กรับกลมสองคู่ การตีกลองชุด สีซอดัง ขอฮู้ ขอสามสาย เป่าขลุ่ย โดยใช้ปากและจมูกพร้อมกัน
- ❖ ริเริ่มประดิษฐ์กรับกลมสองคู่ (คู่หนึ่งยาว ๗ นิ้ว อีก คู่หนึ่งยาว ๖ นิ้ว) ทำจากไม้ชิงชัน ไม้มะหาด ไม้มะเกลือ ทำให้เสียงดังกังวาน เสียงทุ้ม และเสียงแหลม

- ❖ ประพันธ์บทหรือยกกรองมากกว่า ๓๐๐ บท ได้แก่ ทำนองเพลงขอทาน ทำนองแหล่ ทำนองลำตัด เพลงฉ่อย เพลงพวงมาลัย เพลงเทพทอง เพลงรำวง บทไว้ครู แอ่วเคล้าขอ เป็นต้น
- ❖ ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากหลักฐานทางเอกสาร ตัวบุคคล และจากประสบการณ์ของตนเอง นำมาเขียนและเรียบเรียงเป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาศิลปะกับชีวิตเรื่อง “การแสดงศิลปะของท้องถิ่น” หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้และเข้าใจการแสดงพื้นบ้าน

การถ่ายทอดความรู้

ครูประทีปได้ถ่ายทอดความรู้โดยสอนและสาธิต ฝึกหัดการแสดงพื้นบ้านให้กับผู้เรียน ประชาชน ทุกกลุ่มอาชีพ ทั้งในประเทศ/ต่างประเทศ ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :**
- ❖ สอนและสาธิต ฝึกหัดให้นักเรียนโรงเรียนหนองปลาหมอวิทยาลัย โรงเรียนสุโขทัยวิทยาลัย วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นต้น
- การศึกษานอกระบบ :**
- ❖ สอนและสาธิต ฝึกหัดเพลงพื้นบ้าน การตีกรับที่บ้านพักของตนให้นักเรียน ประชาชน พระภิกษุ และผู้สนใจ เฉลี่ยปีละ ๕๐ ครั้ง
- การศึกษาตามอัธยาศัย :**
- ❖ เป็นวิทยากรบรรยายและสาธิต จัดแสดงเพลงพื้นบ้านเพื่อเผยแพร่แก่เยาวชน นักศึกษา และผู้สนใจทั้งภาครัฐและเอกชน
 - ❖ เผยแพร่และจัดแสดงพื้นบ้านในต่างประเทศ ได้แก่
 - กรุงเมลเบิร์ล กรุงแคนเบอร์รา ประเทศออสเตรเลีย
 - นครลอสแอนเจลิส นครซานฟรานซิสโก นครชิคาโก นครนิวยอร์ก นครลาสเวกัส ประเทศสหรัฐอเมริกา
 - กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ
 - ❖ จัดแสดงและเผยแพร่เพลงพื้นบ้าน ในโอกาสต่างๆ ๑,๗๕๐ ครั้ง
 - ❖ เผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ โทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ ช่อง ๗ และผ่านทางอินเทอร์เน็ต www.Google.com

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูประทีปจะถ่ายทอดองค์ความรู้ ดังนี้

- ❖ เป็นวิทยากรบรรยาย เล่าประวัติของเพลงพื้นบ้านให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเป็นมา ความหมาย และทำนองเพลงพื้นบ้านต่างๆ
- ❖ สาธิตเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน เพลงขอทาน การตีกรับ ให้ตอบคำถาม ค้นคว้าเพิ่มเติม
- ❖ ฝึกวิธีการเล่น หัดจับ หัดขยับกรับจังหวะพื้นฐาน สอนวิธีการแต่งเพลง ท่องกลอน ๒ บท หัดแต่งกลอน สอนวิธีการร้อง ฝึกร้องตามครู ฝึกเอื้อนเสียง
- ❖ ผู้เรียนที่สนใจ มีใจรัก มาฝึกต่อยอดที่บ้านครูประทีป
- ❖ ถ่ายทอดความรู้โดยผ่านทางสื่อเอกสารประกอบการเรียนการสอนแบบเรียน ได้แก่ เอกสารอ่านประกอบการสอนวิชาศิลปะกับชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เอกสารแนวทางส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม หนังสือภูมิปัญญาชาวบ้านท้องถิ่นสุโขทัย หนังสือวัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดสุโขทัย

การที่ครูประทีป สุขโสภา เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน ตีกรับขับทำนอง) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายประทีป สุขโสภา เกิดเมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙ ที่อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๔ คน ของนายกมล สุขโสภา และนางประคอง สุขโสภา สมรสกับ นางสาวพรทิพย์ กาหลง (ไม่มีบุตร)

การศึกษา

- ❖ ปริญญาตรีการศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิชญ์โลก

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๕ โล่รางวัลผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม “สาขานันทนาการ” จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๖ เข็มเกียรติคุณผู้อนุรักษ์มรดกไทย จากผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๘ โล่รางวัลผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม จากผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๑ “เข็มครุสดุติ” เข็มชูเกียรติครูผู้มีจรรยาบรรณดีเด่น จากกระทรวงศึกษาธิการ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๓ ประกาศเกียรติคุณศิลปินดีเด่น สาขาศิลปะการแสดง จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๔ โล่ประกาศเกียรติคุณ “ดีกรับชั้บทำนอง” จากกระทรวงคมนาคม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๖ โล่รางวัล “วัฒนธรรมสยาม” สาขาภาษาและวรรณกรรมทางเพลงพื้นบ้าน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๑ โล่เกียรติคุณผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรมระดับประเทศ จากกระทรวงวัฒนธรรม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๑ ปริญญาศิลปศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ คุรุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้าน ดีกรับชั้บทำนอง) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ